

Datum van
inontvangstneming

:

11/06/2018

Zaak C-295/18

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

30 april 2018

Verwijzende rechterlijke instantie:

Tribunal da Relação do Porto (rechter in tweede aanleg Porto, Portugal)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 februari 2018

Appellante:

Mediterranean Shipping Company (Portugal) – Agentes de Navegação

Geïntimeerden:

Banco Comercial Português, S.A.

Caixa Geral de Depósitos, S.A.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Een vennootschap heeft met een kredietinstelling geen overeenkomst voor de uitvoering van een betalingsopdracht gesloten. Van de bankrekening die deze vennootschap aanhoudt bij die kredietinstelling is evenwel gedurende een reeks van jaren een aantal debiteringen verricht op grond van een incassomachtiging die ten onrechte het bankidentificatienummer van de vennootschap bevatte. Bijgevolg is het voorwerp van de onderhavige zaak dat moet worden bepaald of een door een derde verstrekte opdracht voor de debitering van een rekening waarvan de betrokken vennootschap de houder is, een opdracht tot automatische incasso vormt. Bij een bevestigend antwoord dient tevens te worden bepaald of de vennootschap die de houder van de rekening is kan worden beschouwd als een „betalingsdienstgebruiker”.

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie

Prejudiciële vragen

- 1) Moet artikel 2 van richtlijn 2007/64/EG aldus worden uitgelegd dat de uitvoering van een door een derde partij verstrekte opdracht tot het verrichten van automatische afschrijvingen van een rekening waarvan zij niet de houder is en waarvan de houder met de betreffende kredietinstelling noch een overeenkomst betreffende een eenmalige betalingstransactie, noch een raamovereenkomst voor betaaldiensten heeft gesloten, valt binnen de in dit artikel gedefinieerde werkingssfeer van die richtlijn?
- 2) Kan, in geval van een bevestigend antwoord op de eerste vraag, de rekeninghouder in die omstandigheden worden aangemerkt als een betalingsdienstgebruiker in de zin van artikel 58 van die richtlijn?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt, tot wijziging van de richtlijnen 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG en 2006/48/EG, en tot intrekking van richtlijn 97/5/EG (PB 2007, L 319, blz. 1)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Decreto-Lei n.º 317/2009, de 30 de outubro, que aprova o Regime Jurídico dos Serviços de Pagamento e transpõe para a ordem jurídica interna o novo enquadramento comunitário em matéria de serviços de pagamento (wetsbesluit nr. 317/2009 van 30 oktober 2009 tot vaststelling van de wettelijke voorschriften inzake betalingsdiensten en tot omzetting in de nationale rechtsorde van het nieuwe communautaire kader betreffende betalingsdiensten), artikelen 2 en 69

Código Civil (burgerlijk wetboek), artikel 570

Korte uiteenzetting van de feiten en het hoofdgeding

- 1 Appellante, de vennootschap Mediterranean Shipping Company (Portugal) – Agente de Navegação, S.A. (hierna: „MSC”), is maritiem agent en houder van een bankrekening bij geïntimeerde Banco Comercial Português, S.A. (hierna: „bank”).
- 2 In het kader van een reeks interne controles die werden uitgevoerd in 2014 ontdekte MSC dat er, door middel van automatische afschrijvingen, bedragen van haar bankrekening werden gedebiteerd ten gunste van een derde vennootschap,

genaamd Indaqua Santo Tirso/Trofa, S.A. [die is belast met het beheer en de exploitatie van het gemeentelijk watervoorzieningssysteem in de gemeenten Trofa en Santo Tirso (Portugal)], waarmee zij geen relatie had. MSC is een vennootschap met een zeer hoge omzet, waardoor de automatische afschrijvingen tot 17 november 2014 onopgemerkt bleven in haar boekhouding.

- 3 Op die datum verzond MSC een brief aan de bank met het verzoek om annulering van de litigieuze automatische afschrijvingen, annulering van de litigieuze automatische-incasso-opdracht en teruggave van de van haar rekening gedebiteerde bedragen aangezien deze bedragen niet verschuldigd waren.
- 4 Na een uitwisseling van correspondentie tussen MSC en de bank annuleerde deze laatste de automatische afschrijvingen en retourneerde zij het bedrag van 683,48 EUR, dat overeenkwam met de debiteringen die waren verricht in de maanden oktober en november 2014.
- 5 Op 10 december 2014 stuurde MSC een nieuwe brief aan de bank waarin zij de bank meedeelde dat er nog steeds bedragen van haar rekening werden overgeboekt aan de vennootschap Indaqua S. Tirso/Trofa, waarmee MSC geen enkele contractuele relatie was aangegaan.
- 6 Op 16 december 2014 antwoordde de bank op deze brief, waarbij zij meedeelde dat het niet-bestaan of de onregelmatigheid van de automatische-incasso-opdracht was bevestigd, met als gevolg dat, overeenkomstig artikel 69 van de bij wetsbesluit nr. 317/2009 vastgestelde wettelijke voorschriften inzake betalingsdiensten, MSC recht had op terugbetaling van de bedragen die waren gedebiteerd in de 13 maanden vanaf de datum waarop de automatische afschrijvingen waren begonnen.
- 7 Gegeven het feit dat Indaqua S. Tirso/Trofa de met de betalingen overeenkomstige bedragen had ontvangen op een rekening die zij had geopend bij de kredietinstelling Caixa Geral de Depósitos, S.A. (hierna: „CGD”), verzocht de bank CGD om een kopie van de desbetreffende automatische-incasso-opdracht.
- 8 Na ontvangst van de kopie van de automatische-incasso-opdracht stelde de bank vast dat deze opdracht niet was ondertekend door MSC, maar door de vennootschap Maritex – Empresa Têxtil da Trofa, S.A. (hierna: „Maritex”), en dat er een discrepantie bestond tussen het vermelde bankrekeningnummer en het bankidentificatienummer, aangezien dit laatste nummer overeenkwam met het bankidentificatienummer van MSC. De bank gaf vervolgens opdracht tot terugstorting van de bedragen die waren gedebiteerd in de 13 voorgaande maanden, dat wil zeggen van oktober 2013 tot december 2014.
- 9 Nadien stelde MSC, door middel van bankafschriften, vast dat in de periode mei 2010-september 2013 maandelijkse automatische afschrijvingen waren verricht ten belope van in totaal 8 226,03 EUR. Naar aanleiding hiervan verzocht zij de bank op 3 augustus 2016 om terugbetaling van dat bedrag.

- 10 De bank zond MSC periodiek afschriften van haar bankrekening toe.
- 11 CGD had met Indaqua S. Tirso/Trofa een overeenkomst gesloten waarin uitdrukkelijk werd bepaald dat deze laatste entiteit de volledige verantwoordelijkheid voor de inhoud van haar bestanden aanvaardde.
- 12 CGD ontving van Indaqua S. Tirso/Trofa een elektronisch document met een opdracht tot de automatische incasso van bedragen van de rekening van de debiteur, die werd geïdentificeerd via het IBAN. CGD zond dit bestand toe aan de Sociedade Interbancária de Serviços (hierna: „SIBS”), die verantwoordelijk is voor het beheer van de betalingen en die het bestand op haar beurt doorstuurde naar de bank. CGD heeft de automatische-incasso-opdracht niet gezien.
- 13 In een declaratoire procedure bij de Tribunal Judicial da Comarca do Porto (rechter in eerste aanleg Porto, Portugal) stelde MSC een vordering in tegen de bank, waarin zij verzocht om teruggave/terugbetaling van het bedrag van 8 226,03 EUR, samen met de overeenkomstige vertragingsrente tegen het wettelijk vastgestelde tarief van 4 %, berekend vanaf de datum van de dagvaarding tot de datum waarop het gevorderde bedrag volledig en daadwerkelijk is teruggegeven of terugbetaald.
- 14 De vordering werd afgewezen als ongegrond, en bijgevolg was de bank vrij van de verplichting om enig bedrag te betalen.
- 15 Daarop stelde MSC het onderhavige hoger beroep in bij Tribunal da Relação do Porto (rechter in tweede aanleg Porto, Portugal).

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 16 MSC stelt dat het bedrag in kwestie overeenkomt met automatische afschrijvingen van onverschuldigde bedragen in de periode mei 2010-december 2014 ten laste van een rekening waarvan zij de houder is. Deze afschrijvingen vonden plaats ten gunste van een derde partij waarmee zij geen enkele relatie heeft en zonder dat zij de bank, jegens welke entiteit zij niet de positie van betaler inneemt, daartoe had gemachtigd.
- 17 Volgens MSC is deze situatie het gevolg van een ernstige fout van de bank, die de identiteit van de houder van genoemde rekening niet heeft gecontroleerd door deze te vergelijken met die op de machtiging van de betaler.
- 18 De bank voert aan dat zij, overeenkomstig wetsbesluit nr. 317/2009, de lopende automatische afschrijvingen heeft geannuleerd en het bedrag dat behoort bij de 13 maanden die voorafgingen aan de laatste betaling heeft teruggestort, in overeenstemming met artikel 69 van wetsbesluit nr. 317/2009. Zij stelt dat zij bijgevolg geen enkele andere verplichting uit hoofde van die regeling heeft.

- 19 Gelet op de wijze waarop automatische-afschrijvingsdiensten worden beheerd, met door de deelnemende banken gebruikte compensatie- en verrekeningsmechanismen, had de bank geen kennis van de bedoelde automatische-incasso-opdracht totdat zij CGD om een kopie ervan verzocht. De automatische-incasso-opdracht was nooit eerder aan haar getoond.
- 20 De bank is van mening dat, indien de zorgvuldigheidsplicht bij de behandeling en verwerking van de machtiging voor de incasso middels automatische afschrijvingen niet is nageleefd, deze nalatigheid moet worden toegeschreven aan CGD, aangezien CGD de entiteit was die het bedoelde document heeft ontvangen en heeft kunnen inzien en op basis van dat document de bedragen heeft geïnd.
- 21 Subsidiair betoogt de bank dat, indien zij aansprakelijk wordt gehouden, MSC de door haar geleden schade zelf heeft vergroot door haar bankafschriften in de periode 2010-2014 niet te controleren. Deze situatie moet worden beoordeeld in het licht van artikel 570 van het Portugese burgerlijk wetboek.
- 22 De bank verzocht om verschijning van CGD in de procedure, welk verzoek werd toegewezen. CGD wees elke verantwoordelijkheid voor de door MSC aangevoerde schade van de hand, aangezien zij de desbetreffende automatische-incasso-opdracht niet had gezien. Volgens CGD moet de verantwoordelijkheid daarom uitsluitend worden toegeschreven aan de vennootschap die de desbetreffende automatische-incasso-opdracht ten onrechte heeft vervuld en aan de bank, aangezien deze niet heeft gecontroleerd of het IBAN bij de houder van de rekening hoorde.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 23 Richtlijn 2007/64 is van toepassing op betalingsdiensten in de Unie en is in de Portugese rechtsorde opgenomen door middel van wetsbesluit nr. 317/2009.
- 24 Artikel 2 van wetsbesluit nr. 317/2009 bevat de volgende definities:
  - c) „betalingsdienst”: elke bedrijfswerkzaamheid als vermeld in artikel 4;
  - e) „betalingsinstelling”: een rechtspersoon aan wie overeenkomstig artikel 10 vergunning is verleend om overal in de Europese Unie betalingsdiensten aan te bieden en uit te voeren;
  - g) „betalingstransactie”: een door de betaler of de begunstigde geïnitieerde handeling waarbij geldmiddelen worden gedeponereerd, overgemaakt of opgenomen, ongeacht of er onderliggende verplichtingen tussen de betaler en de begunstigde zijn;
  - i) „betaler”: hetzij een natuurlijke of rechtspersoon die houder is van een betaalrekening en een betalingstransactie vanaf die betaalrekening toestaat,

- hetzij bij ontbreken van een betaalrekening, een natuurlijke of rechtspersoon die een betalingsopdracht geeft;
- j) „begunstigde”: natuurlijke of rechtspersoon die de beoogde uiteindelijke ontvanger is van de geldmiddelen waarop een betalingstransactie betrekking heeft;
  - k) „betalingsdienstaanbieder”: een instelling als bedoeld in artikel 7;
  - m) „betalingsdienstgebruiker”: natuurlijke of rechtspersoon die in de hoedanigheid van betaler, begunstigde of beide van een betalingsdienst gebruikmaakt;
  - q) „betaalrekening”: op naam van een of meer betalingsdienstgebruikers aangehouden rekening die voor de uitvoering van betalingstransacties wordt gebruikt;
  - s) „betalingsopdracht”: door een betaler of begunstigde aan zijn betalingsdienstaanbieder gegeven instructie om een betalingstransactie uit te voeren;
  - z) „betaalinstrument”: gepersonaliseerd(e) instrument(en) en/of geheel van procedures, overeengekomen tussen de betalingsdienstgebruiker en de betalingsdienstaanbieder, waarvan de betalingsdienstgebruiker gebruikmaakt om de betalingsdienstaanbieder in staat te stellen een betalingsopdracht te initiëren;
  - ae) „automatische afschrijving”: een betalingsdienst voor debiteringen van de betaalrekening van een betaler, waarbij een betalingstransactie wordt geïnitieerd door de begunstigde op basis van een door de betaler aan de begunstigde, aan de betalingsdienstaanbieder van de begunstigde of aan de betalingsdienstaanbieder van de betaler verstrekte instemming.
- 25 Uit de bewezen verklaarde feiten vloeit voort dat de betalingsdienst in kwestie de uitvoering van een betalingstransactie in de vorm van een automatische afschrijving betreft, overeenkomstig artikel 4, onder c), i), en artikel 2, onder c) en ae), van wetsbesluit nr. 317/2009.
- 26 Gezien de individuele en achtereenvolgens uitgevoerde transacties, kon de uitvoering van die transacties noodzakelijkerwijs slechts plaatsvinden indien er een raamovereenkomst was gesloten tussen appellante en de bank. Vaststaat dat een dergelijke raamovereenkomst niet is gesloten, en MSC stelt dat, gegeven het niet-bestaan van een dergelijke overeenkomst en het feit dat zij niet de opdrachtgeefster voor de automatische afschrijvingen was, wetsbesluit nr. 317/2009 in deze situatie niet van toepassing is.
- 27 MSC heeft geen enkele incassomachtiging afgegeven; zij stelt dat zij noch de betaler, noch de begunstigde van de door de bank verrichte dienst was. Aan de

orde zijn dus het begrip „betalingsdienstgebruiker” en daarmee de begrippen „betaler”, „begunstigde” en „betalingsdienst”.

- 28 Voor de beoordeling van deze kwestie is een uitlegging van het Unierecht noodzakelijk, daar wetsbesluit nr. 317/2009 het resultaat is van de omzetting van een richtlijn. Artikel 2 van richtlijn 2007/64 dient te worden uitgelegd teneinde te bepalen of een door een derde partij verstrekte opdracht tot het verrichten van automatische afschrijvingen van een rekening waarvan zij niet de houder is, binnen het toepassingsgebied van dit artikel valt. Bij een bevestigend antwoord op deze vraag dient tevens te worden bepaald of, in die omstandigheden, de houder van de rekening kan worden beschouwd als een betalingsdienstgebruiker in de zin van artikel 58 van de richtlijn.